

Zorg voor een verrassende wintertuin

Zeven bollen en vier unieke vroegbloeiende heesters voor wat extra kleur in het staartje van de winter

Winter- en vroege voorjaarsbloeiers vormen perfecte bijenplanten op een moment dat er verder maar weinig bloeit. Bijen vliegen al bij temperaturen vanaf 7°C. Dat kan al in februari het geval zijn, maar dan moet er wel iets te halen zijn. Dit artikel gaat over vroegbloeiende struiken en bollen. Samen met vroegbloeiende vaste planten en bomen als *Helleborus*, wilg en hazelaar zorgen ze met hun stuifmeel en nectar voor brandstof en voedsel voor vroegvliegende insecten. En wat ook belangrijk is: mensen worden er zelf vrolijk van. Zet de planten op een plaats waar ze ook vanuit huis zichtbaar zijn, want in deze periode ben je minder vaak in de tuin.

In de winter lijkt het leven in de tuin wat stil te vallen. Het is voor veel planten een natuurlijke rustperiode. Maar dat wil niet zeggen dat er niets meer te beleven is. Naast de standaard winterbloeiers is er nog genoeg keus. Nu er minder kleur in de tuin is, vallen deze bijzondere vroege bloeiers extra op.

Tuin- en landschapsarchitect Carien van Boxtel en Anne Bulk van dé kwekerij van bijzondere heesters vertellen over hun keuze voor de winter.

Auteur: Marleen Arkesteijn

Foto's winterbloeiende heesters: Mark Bulk - Foto's bol- en knolgewassen: Carien van Boxtel en Joop Huner

Geef de bol ruimte

Carien van Boxtel gebruikt graag bollen in haar ontwerpen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat bloembollenkwekerij JUB Holland een van haar vaste opdrachtgevers is. Ze maakt samen met JUB veel mooi beplantingen, onder andere in Appeltern, maar ook in vele gemeentes. Zo vind je in deze editie van De Hovenier nog een artikel van haar hand over het bollen beplantingsplan in Keukenhof. In 2015 ontwierp ze een kleine showtuin voor Schellevis Beton – met bollen – op de Chelsea Flowershow. Daarnaast schrijft en praat ze graag over bollen in binnen- en buitenland. 'Ik maak maatwerk voor mijn opdrachtgevers; bollen zijn de verf waarmee ik de tuin inkleur, vooral in de late winter en het voorjaar. Hoewel ik graag mijn favoriete bollen toepas, is niet één beplanting hetzelfde.' Van Boxtel ziet eigenlijk maar één beperking: als de door haar gekozen bollen niet beschikbaar zijn. Maar zelfs dan is er meestal wel een prachtige vervanger beschikbaar; zo groot en veelzijdig is het aanbod.

Van Boxtel ervaart dat er bij hoveniers een flink gat in de botanische kennis zit als het om bollen gaat. Blijkbaar is het niet meer vanzelfsprekend dat die kennis en liefde via ouders, collega's en opleiding worden overgedragen. 'Als ik het over de bollen heb, merk ik dat hoveniers dat niet zien als een volwaardige laag, maar als iets extra's dat "later" komt – ooit, nadat de vaste planten, heesters en bomen zijn aangeplant. Ik vind dat bloembollen een zelfstandige laag

binnen de beplanting vormen. Ik maak in mijn ontwerpen een apart plan voor de bollen. Dat planmatig werken met bloembollen gebeurt helaas te weinig, waardoor de oneindige mogelijkheden van bloembollen niet worden benut.'

Van Boxtel: 'Het bijzondere aan bollen is dat het geofyten zijn: planten die een groot deel van het jaar ondergronds groeien, terwijl veel andere planten vooral bovengronds zichtbaar zijn. Zo iets is boeiend en spannend: een verrassende pop-up in het voorjaar.'

Het spreekt bijna voor zich dat er prachtige combinaties mogelijk zijn met andere vroege bloeiers. 'Denk eens aan een combinatie van *Helleborus*, cyclaam, toverhazelaar en sneeuw-klokje. Dat past toch prachtig bij het staartje van de winter?'

De allerbeste plaats om een mooie wintertuin te bewonderen, is Arboretum Kalmthout, waar winterbloeiende en wintergroene heesters en bomen met de prachtigste basten worden vergezeld door sprookjesachtige tapijten van bloeiende bollen en knollen, en natuurlijk ook *Helleborus* en andere wintergroene vaste planten. Maar ook in verschillende botanische tuinen in steden zijn mooie toepassingen te vinden.

Vroegbloeiende bollen en knollen

De tuinontwerpster maakt een lijstje met haar favoriete in de winter bloeiende bol- en knolgewasjes. Alle genoemde bollen verwilderen als

Carien van Boxtel – Foto: Rosanna Castrini

ze op de juiste plaats geplant worden en bij het juiste beheer. Zeker onder heesters en bomen, die in het vroege voorjaar nog niet in het blad zijn, vormen ze een tapijt op de bodem.

9 min. leestijd

SORTIMENT

De winterakoniet is een van de eerste bloeiers in januari.

1. Het knolgewasje **Erantus hyemalis** (winterakoniet) is een van de eerste bloeiers in januari. Er zijn twee varianten van in cultuur, beide met mooie gele bloemen. Winterakonieten doen het mooi onder struiken en bomen. Op de juiste plaats breiden ze zich gemakkelijk uit. Het gewasje komt vrij veel als stinzenplant voor. Standplaats: in de volle zon en halfschaduw.

2. **Cyclamen coum** is een vroege bloeier. Er zijn veel variëteiten van met witte, roze en paarse bloemen. Ook het blad, dat grote sierwaarde heeft, kan grote variaties vertonen. Het kan een paar jaar duren voordat dit knolletje wat rijker gaat bloeien. Als de plantjes het eenmaal naar de zin hebben, kunnen ze zich uitbreiden en een mooi bloeiend tapijt vormen. Ook op andere tijden kun je cyclamen in bloei vinden, maar dan gaat het om andere soorten, zoals *Cyclamen hederifolium* in de herfst.

Cyclamen coum 'Magenta'. Als ze het naar de zin hebben, kunnen ze een mooi bloeiend tapijt vormen.

3. Het sneeuwkllokje (**Galanthus**) is dé inluder van de voorjaarsbollen. De vroegste sneeuwkllokjes zijn *Galanthus elwesii* (breedbladig sneeuwkllokje) en *Galanthus woronowii* (glanzend sneeuwkllokje). Ze bloeien beide eerder dan het 'gewone' sneeuwkllokje (*Galanthus nivalis*); daar zijn overigens ook veel varianten van. Sneeuwkllokjes zijn relatief duur in aanschaf, zeker als je er enkele honderden of duizenden nodig hebt voor in een grote tuin. Maar wie ze eenmaal heeft, wil ze niet meer kwijt. Sneeuwkllokjes zijn ideaal voor verwildering. Als je eenmaal plakaten van sneeuwkllokjes hebt, kunnen ze honderden jaren overleven. Niet voor niets zie je ze terug als stinzenplant op oude buitenplaatsen.

Galanthus woronowii (glanzend sneeuwkllokje) bloeit net als breedbladig sneeuwkllokje eerder dan het 'gewone' sneeuwkllokje.

De kleine Iris reticulata bloeit al vanaf februari.

4. In februari zie je de eerste kleine irisjes bloeien: **Iris reticulata**. Ook hiervan zijn veel cultivars, in de kleuren paars, blauw, hemelsblauw en wit. Mooie cultivars zijn 'Clairette', 'Harmony', 'Pixie' en de witte 'Natascha'. Je hebt wel wat mooi weer nodig en een beschutte plek tegen een muur of tussen het grind; dan kun je hele plakaten van kleur verwachten.

5. **Narcissen** horen ook zeker thuis in de winter- en voorjaarstuin. De eerste vroege narcissen zie je al in februari. *Narcissus* 'February Gold' en 'February White' zijn allebei mooie vroege, bescheiden narcisjes.

Narcissus 'February Gold'

Scilla mischtschenkoana

6. Ook **Scilla** hoort in het rijtje van winterbloeiende bolletjes thuis. De Nederlandse naam is 'vroeg sterhyacint.' Ze zijn er in verschillende soorten en kleuren als blauw, roze en wit. *Scilla bifolia* is er behalve in violetblauw ook in andere kleuren, zoals de lichtroze 'Rosea'. *Scilla mischtschenkoana* bloeit mooi bleek porseleinblauw. Combineer eens porseleinblauwe *Scilla* met witte sneeuwkllokjes. Ze bloeien allebei heel lang, zes tot zeven weken. Of zet ze als vrolijke

lichte toon onder een in de winter bruine, sombere beukenhaag.

7. Ook **Arum** (aronskelk) past in het rijtje. Niet omdat hij zo vroeg bloeit, maar vanwege het bijzondere decoratieve blad dat juist in de eerste drie maanden van het jaar zo opvalt. Er zijn twee soorten aronskelk in de handel: *Arum italicum* en de inheemse *Arum maculatum* (gevlekte aronskelk). Er zijn mensen die vinden dat de

planten woekeren, maar gecombineerd met sneeuwkllokjes en cyclamen zijn ze juist fantastisch mooi. Het is ook een plant om jaarrond van te genieten. In april of mei maakt de plant kelkachtige witte bloemen en als de bladeren in het najaar weg zijn, vormen zich opvallende oranje bessen. Waar je ze niet hebben wilt, verwijder je ze gewoon!

Arum italicum valt op vanwege het bijzondere decoratieve blad

Anne Bulk

Hovenier: onderscheid jezelf met unieke heesters

Kwekerij Bulk is de plaats waar je moet zijn voor bijzondere planten. Het al in 1956 opgerichte bedrijf wordt nu geleid door Mark en Anne Bulk. Mark nam de kwekerij in 2000 over van zijn vader Rein Bulk. Deze kwekerij staat bij kenners en liefhebbers bekend om het brede sortiment van circa 2000 bijzondere, niet-alledaagse heesters en bomen. 'Onze klantenkring bestaat uit botanische tuinen, arboreta, gespecialiseerde tuincentra, groothandelaren en verzamelaars. Maar ook hoveniers weten de weg naar onze kwekerij te vinden, vooral als ze zich willen onderscheiden', zegt boomkweker en sortimentskenner Anne Bulk.

Kies voor gezonde bomen en struiken

'We proberen zoveel mogelijk biologisch te werken en kweken gezonde planten die goed levensvatbaar zijn. Gezonde planten zijn weerbare planten. Als alles in balans is, krijgen schadelijke beestjes geen kans en hoef je niet te spuiten als je een vlekje of beestje ziet.' Voor alle zekerheid geeft Bulk hoveniers het advies om de planten bij voorkeur in het najaar te poten; dat is het beste moment.

Vroegbloeiende struiken

Anne Bulk heeft vier mooie en bijzondere

vroeg bloeiers uitgekozen uit het brede sortiment, planten waarmee een hovenier zich kan onderscheiden. Drie van de vier zijn niet alleen mooi en opvallend, maar ruiken ook nog eens lekker. Dat is aantrekkelijk voor insecten, die er honing en stuifmeel kunnen vinden op momenten dat er verder weinig bloeit, maar ook heerlijk voor mensen om te ruiken.

1. **Hamamelis x intermedia** 'Aurora'
Hamamelis (toverhazelaar) is een vroege bloeier. Er zijn ontzettend veel verschillende cultivars van de toverhazelaar te koop. *Hamamelis x intermedia* 'Aurora' krijgt van Anne Bulk een extra plaatsje in de spotlights. 'Aurora' heeft grote bloemen van maar liefst 3 cm doorsnede.

Hamamelis intermedia 'Aurora'. Door de kleur en fantastische geur verdient deze toverhazelaar een plekje in de spotlights.

De bloemblaadjes zijn driekleurig en verlopen van rood via oranje naar geel. Ze zijn door hun grootte en kleur heel opvallend en anders dan het felle geel, waar niet iedereen van houdt. Daar komt de geur nog bij. 'Aurora' heeft een fantastische geur: delicaat, bloemig en citroenfris. Om op te eten. Op de kwekerij ruik je hem al op 3 m afstand, vindt Bulk.

De toverhazelaar is goed winterhard. De struik groeit vaasvormig en wordt 3,5 m hoog en behoorlijk breed. Het is geen snelle groeier, maar hij heeft wel wat ruimte nodig. Snoeien is niet nodig. Zet de struik bij voorkeur in de zon of halfschaduw. Schaduw kan ook, maar dan groeit hij minder. De toverhazelaar houdt van lichtzure, humusrijke, goed doorlatende grond, dus geen klei en niet te nat. Hij heeft fijne dunne wortels, die snel rotten als het te nat is. Zorg, zeker in het begin, dat er niet teveel concurrentie is van bijvoorbeeld kleine heestertjes aan de voet.

Tip: zet hem op een plaats waar hij vanuit het huis zichtbaar is, bijvoorbeeld bij het keukenraam. Als je dan een takje afknijpt, ruikt de kamer ook nog eens heerlijk.

2. *Edgeworthia chrysantha* 'Grandiflora'

De papierstruik *Edgeworthia chrysantha* 'Grandiflora' heeft, zoals de naam al aangeeft, mooie grote bloemen. De bloei begint al in januari en loopt door tot april. Eerst komen er prachtige grote bolletjes aan elk uiteinde van de tak. Daaruit komen vervolgens 4-5 cm grote zachtbehaarde goudgele bloemetjes, die fantastisch ruiken: zwaar zoet, naar honing. Ook hier het advies: neem eens een takje mee naar binnen.

De struik wordt ongeveer 2 m hoog en breed en kan goed gesnoeid worden. Nieuwe takken worden vanuit de basis gevormd. In een heel

streng winter zou een nog jonge struik terug kunnen vriezen, maar die kan dan vanuit de wortel terugkomen. Bij oudere struiken vriezen alleen de uiteindes in. Ze zijn geschikt voor zone 7-8 (de zone waarin wij zitten).

De struik doet het goed in alle grondsoorten en staat het liefst in de zon, maar halfschaduw kan ook. De takken zijn heel zacht en buigzaam. Ze breken niet als je erlangs loopt. Je zou er gewoon een knoop in kunnen maken.

3. *Salix gracilistyla* 'Mt. Aso'

Salix gracilistyla 'Mt. Aso' is een mooi wilgje. In januari – het kan ook iets eerder of later zijn – ontwikkelen zich prachtige felroze katjes in knop, zonder dat ze bespoten zijn met kleurstof. Als de katjes openen, worden ze langer en kleuren ze geel, oranje en rood door de meeldraden. Vanaf de lente komt er mooi, zilvergrijs blad aan de struik, die 2 tot 3 m hoog kan worden. Als hij ieder jaar na de bloei 30 à 40 cm teruggesnoeid wordt, vormen zich 1 à 1,5 m lange nieuwe takken met katjes op kijkhoogte.

De wilg is goed winterhard. De bodem mag niet te droog zijn, maar de wortels mogen niet in het water staan. Zon/halfschaduw is geschikt, hij mag niet in de volle schaduw staan.

Het wilgje is onder meer namen bekend, maar de officiële naam is *Salix gracilistyla* 'Mt. Aso'. Eerder werd de plant *Salix chaenomeloides* 'Mt Aso' genoemd. Bulk: 'Zeven à acht jaar geleden hebben we hem gekregen van de Franse kweker Guy Maillot. Het is een heel mooie *Salix*. We hebben hem toen vermeerderd en via deze weg kwam hij in de handel en kreeg hij grote populariteit.'

4. *Magnolia laevifolia* / *Michelia yunnanensis*
Magnolia laevifolia, ook wel aangeboden onder de naam *M. dianica* of *Michelia yunnanensis*, is een kleine, sierlijke, wintergroene boom met een open groeiwijze en zulke lage takken dat het toch bijna een heester is. Vanaf april bloeit hij heel rijk met tere crème-witte bloemen van 4–5 cm. Ze ruiken lekker. De Chinezen gebruiken ze zelfs voor parfum. Er zijn behoorlijk wat cultivars. Dit struikje past in het rijtje van de winterbloeiers vanwege de bloemkoppen. Deze komen al half november aan de plant; ze zijn goud- of koperkleurig en behaard. In combinatie met het donkergroene, leerachtige blad zijn ze zeer decoratief. Bulk: 'Aangezien de plant uit China komt, houden wij op onze kwekerij ook de oude Chinese naam aan. *Magnolia laevifolia* is tegenwoordig de officiële naam.'

Het boompje wordt 3 m hoog, maar is een langzame groeier. Hij bloeit vroeger dan andere magnolia's en groeit ook langzamer. Hij is matig winterhard (zone 8), dus hij kan beter niet op open plekken staan. Hij kan in de zon en schaduw staan en doet het goed op verschillende grondsoorten. Er is geen onderhoud nodig, omdat de groei zo langzaam en open is. De struik verdient een mooie, rustige plek. Hij is te kwetsbaar om in een openbaar plantsoen te staan.

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!

Edgeworthia chrysantha 'Grandiflora'. De bloemen geuren heerlijk. Neem eens een takje mee naar binnen.

Salix gracilistyla 'Mt. Aso'. In januari ontwikkelen zich felroze katjes.

Magnolia laevifolia (*Michelia yunnanensis*). Half november verschijnen er goud- of koperkleurige behaarde knoppen.